

Referat fra 8. møde i Grøn Trepert Bornholm 26.08.2025 kl. 15-18

Sted: Landemærket 26, Rønne, mødelokale 3

Repræsentanter: Jacob Trøst (BRK), Louise Lyng Bojesen (BRK), Rasmus Brunke (BLF), Lennart Westh (BLF), Michael Stoltze (DN), Helle Bay Eriksen (DN), Søren Frieze (NST)

Sekretariat: Linda Matzen (BRK), Patrick Steinlein (BRK), Andreas Lund Povlsen (BRK), Lisbeth Røgind (BRK).

Afbud: Andreas Lund Povlsen (BRK) (ferie), Louise Lyng Bojesen (BRK). Søren Frieze (NST) mødte ca. 45 min senere.

Mødeleder: Jacob Trøst, Borgmester og formand for Grøn Trepert Bornholm.

Referent: Katrine Høst (BRK)

Bemærkninger til dagsordenen: Ingen.

Lisbeth Røgind, Teknisk direktør i Bornholms Regionskommune blev præsenteret som ny deltager ved mødet. Kort præsentationsrunde.

Dagsorden:

1 Godkendelse af skitse til signaturprojekt

Fællessekretariatet har planlagt at indberette en samlet omlægningsplan til SGAV den 28. august 2025 for at være på forkant. Perioden for verificering af omlægningsplaner er dog fra den 1. september t.o.m. d. 31. oktober 2025. SGAV har en sagsbehandlingstid på op til 10 arbejdsdage til at verificere effekterne i omlægning.

Trepartsgruppen har besluttet, at Bornholms bidrag til omlægningsplanen består af skitsen til et signaturprojekt med fokus på at arbejde for at skabe større og bedre sammenhængende natur indenfor Den Grønne Bølge. Det er altså dette skitseprojekt, der indberettes til SGAV, som en potentiel indsats på Bornholm.

Som en del af Aftale om Implementering af et Grønt Danmark skal kommunalbestyrelsen, inden årets Udgang, også principvedtage de skitseprojekter, som trepartsgruppen har udarbejdet.

Kommunalbestyrelsen skal med principvedtagelsen alene tage stilling til, om de kan tilslutte sig, at kommunen og trepartsgruppen arbejder videre med skitseprojektet(-erne).

Referat:

Det blev drøftet, om afgrænsningen af projektområdet for signaturprojektet på Nordbornholm er endeligt afklaret, eller om området skal rumme mere af den grønne bølge. F.eks. Almindingen, Paradisbakkerne og evt. hele vejen ned til Dueodde.

Det blev i den sammenhæng drøftet, at projektområdet hverken skal være for småt eller for stort i forhold til at få fondsmidler. En forundersøgelse kan også blive for omfattende, hvis man inddrager et større område.

Det blev drøftet, at naturtyperne i højlandet er noget særligt og unikt, og at man her kan skabe noget unik sammenhængende natur i forbindelse med den grønne bølge. Det her med højland er noget ganske særligt i forhold til resten af Danmark. Det taler til fondene. Området rummer et særligt og klart defineret landskab, den bornholmske højderyg, og området har et større potentiale for biodiversitet set i forhold til f.eks. Sydbornholm. Projektet på Nordbornholm står således mere rent i sig selv.

Hvis projektområdet udvides med Sydbornholm, er der tale om en helt anden type landskab, et landbrugslandskab med meget god landbrugsjord. Her vil det i højere grad give mening at prioritere udtagningen af jord efter, hvor det giver bedst effekt i forhold til kvælstof. Landbrugsjorden i projektområdet på Nordbornholm er i modsætning hertil generelt af mindre god kvalitet. Endvidere viser retentionskort, at arealer på Nordbornholm generelt har en forholdsvis lav retention i forhold til kvælstof, hvor arealer på Sydbornholm generelt har en højere retention.

Det er vigtigt her at huske, at signaturprojektet kun er første skridt, og at der på Bornholm kommer en anden runde, når der kommer indsatskrav.

Linda orienterede om, at administrationen har holdt møde med SGAV. Meldingen fra SGAV var, at det er fint, hvis vi melder noget ind, men vi behøver det ikke, fordi Bornholm ikke har nogen indsatskrav endnu. SGAV syntes, at det var både spændende og ambitiøst med det indtegnede forslag til signaturprojekt. Der var således en positiv tilkendegivelse fra SGAV om at nikke til projektet. SGAV ønsker at vi skriver en side og lægger ved, når vi melder projektet ind.

Det hidtil indtegnede projektområde på Nordbornholm er mellem 7500 og 8000 ha stort. Patrick har ikke lavet en endelig beregning men vurderer, at omkring halvdelen af arealet er dyrket landbrugsjord. Projektområdet er tegnet ind i MARS.

Inden for projektområdet er der 'brohoveder' i form af eksisterende projekter og interesse for projekter og udvidelse af eksisterende projekter med bl.a. ekstensivering, afgræsning, åbning af rørlagte vandløb mm. Der er således allerede projekter i gang, som kan være en åbning til at få mere i gang.

Det blev drøftet, om Almindingen (statens arealer) og kommunens plantager skal med i signaturprojektet. Et argument for at gøre det er, at man herved 'gratis' får naturarealer med, idet der her er meget natur i forvejen. Det samme gælder Slotslyngen og Hammerknuden. Disse områder rummer til gengæld ikke meget landbrugsjord, som kan tages ud af drift. Så hvis man tager disse arealer med, så handler det ikke så meget om en ændret drift på disse arealer, men mere om at vise de store sammenhængende arealer. Det bør derfor tydeliggøres i en projektbeskrivelse, at disse arealer er arealer, hvor der i forvejen er natur.

Opsamling:

Trepartsgruppen besluttede på baggrund af drøftelserne at udvide det skitserede projektområde med Hammeren og Slotslyngen, Almindingen samt Vestermarie og Aaker Plantager.

Trepartsgruppen vurderede, at Sydbornholm er et område, som passer bedre til anden runde, når Bornholm får indsatskrav i forhold til kvælstof. Forslag om indsatser bl.a. i ådale er allerede lagt ind som forslag, sådan at de kan komme med senere. Ønsket om en sammenhængende grøn bølge helt over til Bornholms østkyst og/eller sydkyst kan derfor potentielt bedre søges realiseret i forbindelse med fase to.

Trepartsgruppen godkendte herefter, at skitsen til signaturprojektet, som udvides som beskrevet, indberettes til verificering og politisk behandling i fagudvalg og Kommunalbestyrelse.

2. Orientering om fundraising til visionsoplæg og konsulentbistand

Der er i løbet af sommeren sendt tre enslydende ansøgninger til lokale fonde om midler til udarbejdelse af et visionsoplæg. Visionsoplægget skal udarbejdes med konsulentbistand og være en form for miniprojekt, der har til formål at give en realistisk fremstilling af projektområdets natur- og landskabsmæssige potentialer, med fokus på dets naturværdier, rumlige forhold og visuelle udtryk. Visionsoplægget skal danne grundlag for yderligere fundraising til en forundersøgelse af projektområdet og efterfølgende realisering af et signaturprojekt.

I den forbindelse er administrationen i kontakt med to forskellige konsulenter, der er interesseret i opgaven, har tid og den nødvendige kapacitet.

Referat:

Linda orienterede om, at der er positive tilbagemeldinger fra to fonde, som dækker beløbet. Fondene er gået ind i dette, da de kan se, at det er et vigtigt arbejde. De tre fonde er gode til at koordinere.

Linda orienterede om, at Andreas har været i kontakt med to forskellige konsulenthuse, som er interesserede. Begge vil være i stand til at lave et oplæg. Hvem, der får opgaven, afhænger måske især af, hvem der har bedst tid.

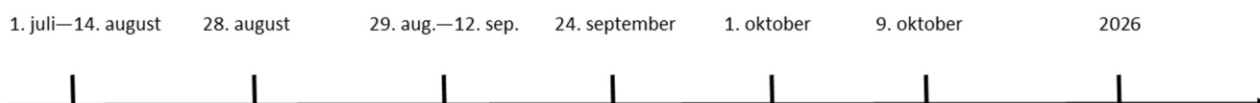
3. Kommunikation og borgerinddragelse fortsat (fast punkt)

På sidste trepartsmøde besluttede trepartsgruppen at vente med den direkte lodsejerdial og -inddragelse til signaturprojektets mål og indsatser er mere konkrete i og med, at vi i første omgang alene arbejder med et stort fondsstøttet signaturprojekt med lang tidshorisont og som omfatter mange lodsejere.

Fællessekretariatet anbefaler dog, at vi orienterer berørte lodsejere indenfor planområdet, i verificeringsperioden for omlægningsplaner, der løber fra den 1. september t.o.m. d. 31. oktober 2025. SGAV har en sagsbehandlingstid på op til 10 arbejdsdage og Fællessekretariatet har planlagt at sende en samlet omlægningsplan til SGAV den 28. august for at være på forkant.

Administrationen har derfor udarbejdet et udkast til orienteringsbrev, som kan sendes til berørte lodsejere/borgere indenfor signaturprojektområdet. Det anbefales at brevet sendes inden dagsordenspunktet vedr. Principvedtagelse af skitser til omlægningsplaner/-projekter i Bornholms Regionskommune offentliggøres forud for politisk behandling, jf. procesplan for 2025.

Procesplan for 2025

Indtegning af skitseprojekt/ signaturprojekt i MARS	Skitseprojekt godkendt af Grøn Trepert Bornholm og klar til verificering	SGAV verificerer planerne og berørte lodsejere informeres med et brev	Behandling i Natur-, Miljø- og Planudvalget (NMPU)	Behandling i Økonomi-, og Klimaudvalget (ØKU)	Forelæggelse til principvedtagelse i Kommunalbestyrelsen (KB)	Arbejdet i de lokale treparter fortsætter
---	--	---	--	---	---	---

Derudover blev det på sidste trepartsmøde aftalt at finde en dato til et borgermøde, gerne i løbet af september/oktober, hvor alle lodsejere, der evt. berøres af signaturprojektet samt andre interesserede kan høre mere om idéen, den forventede proces og hvad det indebærer at bo og drive erhverv o. lign. indenfor projektområdet.

Referat:

Trepartgruppen drøftede først udkastet til orienteringsbrev.

Der var nogle bemærkninger til brevet, herunder

- At det bør fremgå af brevet, at vi også har set på kvælstofindsatsen på arealerne
- At gruppen underskriver sig med navne udover alene Grønt Trepert
- At sproget er lidt formelt, og at det gerne kan gøres lidt mere spændende, så det i højere grad taler til borgerne. F.eks. kunne man skrive, at 'den bornholmske trepart ønsker at skabe et stort sammenhængende naturområde'. Kan også skrive noget om, at den sammenhængende natur ikke kun har betydning for biodiversiteten men også f.eks. løvfrøen eller perlemorssommerfuglene (en stribe af arter, hvor udviklingen er vendt i Almindingen), som vi kan være stolte af på Bornholm. Den sammenhængende natur kan være med til at fastholde eller styrke disse arter. Også orkideer kan nævnes.
- At det bør nævnes, at der også er en positiv effekt i forhold til klima og miljø med projektet.
- At det bør nævnes, at der kommer et møde, og at man opfordres til at deltage i det.

Det blev også foreslået, at man i brevet skal opfordre til, at man melder ind eller giver til kende, om man har nogle arealer, som man allerede nu tænker, at det giver mening af inddrage i dette projekt. Man kan måske på denne måde hurtigt få endnu flere brohoveder, end vi har nu.

Dette affødte en drøftelse. Linda bemærkede, at hvis folk bliver bedt om at melde ind, har de også en forventning om, at der vil ske en aktivitet. Inden vi beder folk melde noget ind, skal vi derfor have en plan for, hvordan vi håndterer henvendelser. Der er rigtig mange lodsejere i det skitserede område, og vi har lige nu ikke ressourcer til at håndtere disse.

Et foreslået alternativ kunne være at skrive, at lodsejerne kan begynde at tænke over, hvad de vil, og at det vil blive inddraget i forundersøgelsen.

Som argument for at melde noget ind blev fremført, at kommunen jo netop har opfordret folk til at melde noget ind i forhold til treparten, og at det jo så især vil kunne give mening her, når vi har udvalgt et konkret område.

Jacob foreslog, at vi prøver at lave en formulering, som kan lande et sted imellem. Noget i stil med, at 'hvis du allerede nu har gjort dig nogle tanker mv, så er du velkommen til at melde dem ind...'

Det blev også nævnt, at det udkast til brev, som allerede foreligger, var kort og præcist, og at det er vigtigt, at et brev ikke bliver for langt.

Det blev besluttet, at administrationen prøver at lave et nyt udkast baseret på ovenstående bemærkninger.

Herefter drøftede trepartsgruppen det kommende informationsmøde.

Det blev drøftet, hvornår det bedste tidspunkt for et sådant møde vil være. Det blev drøftet, om mødet først skal afholdes, når visionsprojektet er færdigt, idet man herved vil have noget nyt at præsentere på mødet, og folk vil med oplægget kunne se, hvor vi ønsker os hen. På den anden side vil det også allerede være nyt at kunne fortælle, at signaturprojektet handler om dette konkrete område i den grønne bølge, idet det ikke er blevet sagt tidligere hvilket konkret område, der er tale om.

Det blev drøftet, at der også bør være et møde, når forundersøgelsen starter op. Måske i januar.

Det blev drøftet, at man i forhold til møder kan have den tilgang, at man indkalder hyppigere til møder, hver gang der er noget nyt, men det behøver ikke være så lange møder. Og så har folk mulighed for at stille spørgsmål. Selv om der ikke er så meget nyt, så kan man forklare det nyeste, og folk får mulighed for at spørge ind. Alternativt kan man indkalde til færre og længere møder.

Der var mest stemning for at holde et møde allerede nu i efteråret. Der er alligevel allerede en del af fortælle om, herunder hvordan området er blevet udpeget, og hvordan vi tænker, at processen vil forløbe. Mange mennesker er interesserede i det – og også pressen. Det er vigtigt, at vi kommer hurtigt i gang og kan vise dette.

Det blev bemærket, at det er vigtigt, at der er noget at fortælle på et møde. Der skal være noget kød på. Hvis man møder op, og der ikke er noget nyt, så er der risiko for, at man dropper det næste møde.

Trepartsgruppen besluttede at skrive i brevet, at det er et kort møde. Så har man ikke lovet for meget. Det blev foreslået, at det kan være konstruktivt at have en udtagningskonsulent med til mødet.

Det blev besluttet at afholde mødet mandag den 20. oktober kl. 19-20. Det skrives ind i lodsejerhenvendelsen, at man kan møde op her og høre mere. Det undersøges, om Nordlandshallen kan være et muligt mødested.

Jacob orienterede om, at vi har fået en aktindsigtsanmodning på postkassen til grøn trepart. Det er Bornholms Tidende, som har søgt aktindsigt. Administrationen er i gang med at afklare med juridisk bistand, hvad der skal udleveres, og hvad der eventuelt er undtaget aktindsigt. Der blev i trepartsgruppen udtrykt en frygt for, at folk ikke har lyst til at skrive ind med forslag, hvis det man sender ind, kan ende i pressen.

Opsamling:

Administrationen arbejder videre på lodsejerbrevet. Det skal sendes ud, før dagsordenen til NMPU offentliggøres. Mødet i NMPU er den 24. september. Brevet må gerne komme ud senest en uge før.

Der skal laves en kommunikationsplan. Herefter kan parterne hver især gå ud og udtale sig om dette. Pressemeddelelsen skal udsendes, før dagsordenen offentliggøres.

4. Besøg hos lodsejer i Den Grønne Bølge

Jacob Trøst, Helle Bay og Patrick Steinlein var den 30. juni på besøg hos en lodsejer i Den grønne Bølge, der havde inviteret trepartsgruppen til at se på hans arealer, der har potentiale til at indgå i et

arealomlægningsprojekt.

Jacob og Patrick orienterede om besøget og de drøftelser, der foregik i den sammenhæng.

Referat:

Konklusionen efter besøget var, at det er en rigtig god tilgang, at der er nogen lokale, som gerne vil spille med, og som kan være ambassadører i lokalområdet.

Det blev nævnt, at nogle landmænd er meget usikre på, hvordan de står, hvis de frasælger arealer, som har ligget brak. Lige nu er der krav om 4% brak, og landmændene kan derfor risikere at mangle dem, hvis de sælger fra.

5. Nye borgerforslag i trepart@brk.dk (fast punkt)

Orientering om og drøftelse af de senest indkomne borgerforslag i postkassen trepart@brk.dk med fokus på forslag, der kan være særlig relevante for det videre arbejde i Grøn Trepert Bornholm. Patrick gennemgår seneste nyt fra postkassen.

Referat:

Ikke noget nyt siden sidst.

6. Møder efter sommerferien

Referat:

Trepartsgruppen blev enige om, at der ikke er behov for at afholde yderligere møder.

Lodsejerbrev og kommunikationsplan med tidspunkter udsendes og godkendes pr. mail i gruppen. Ved behov kan der indkaldes til et teamsmøde.

7. Eventuelt og punkter til næste møde

Intet.